

Preotul martir Liviu Galaction Munteanu și creația sa omiletică: exelență și rafinament predicatorial

Avem în mâini un volum foarte important, avându-l drept autor pe preotul profesor Liviu Galaction Munteanu, rector și decan al instituției universitare teologice ortodoxe clujene pentru multă vreme. Îngrijitorul prezentei ediții, principeps, Pr. dr. Lucian Greabu de la Catedrala din Năsăud, aduce o contribuție capitală la reintroducerea în circuitul omiletic-pastoral a unor predici de mare consistență teologică; lecturând cartea, vom constata fiecare dintre noi originalitatea și caracterul inovativ al predicilor, care-și păstrează puterea de impact după atâtea decenii. Volumul este foarte util pentru preoți, căci îi poate inspira în pregătirea omiliei duminicale; dar poate fi lecturat cu mult folos de toți mireni dornici de creștere duhovnicească.

Munca minuțioasă de identificare, culegere, prelucrare și analiză a Părintelui dr. Lucian Greabu este lăudabilă; dânsul se profilează drept cel mai bun specialist al Bisericii noastre când este vorba de o poziționare privitoare la viața, activitatea și lucrările preotului profesor Liviu Galaction Munteanu. Lucrarea doctorală a Preacucerniciei Sale a fost monografică, iar acum continuă focalizarea pe această

mare personalitate a vieții academice teologice clujene, oferindu-ne într-un volum „opera omnia” omiletică a reputatului profesor. În anul 2021 s-au împlinit 60 de ani de la moartea acestuia în închisoare (8 martie 1961); acest om a avut *o statură intelectuală și moral-spirituală titanică, și nu a beneficiat de o recunoaștere corespunzătoare în spațiul public*. Moartea sa martirică a atras atenția publică destul de târziu, după Revoluția din Decembrie 1989, iar astăzi – în ceea ce îl privește – este înaintată la Sfântul Sinod o propunere de canonizare, cu un posibil „verdict” în 2025.

În cadrul unui consiliu profesoral, întregul corpus didactic al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca a fost la unison în a considera că se impune o aducere în centrul atenției publice a vieții și activității acestei mari personalități a istoriei recente a Bisericii noastre, pentru că există o evidentă *simetrie între soarta acestui om și soarta instituției* pe care a condus-o timp de 7 ani (în două rânduri, ca rector și ca decan): el fiind martirizat, iar instituția desființată. Fiind multă vreme conducătorul instituției, s-a evidențiat prin statura academică, seriozitatea și prestigiul personalității. Chiar s-a pus problema ca instituția noastră să preia numele lui, respectiv să se numească Facultatea de Teologie Ortodoxă „Liviu Galaction Munteanu” din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, precum cea din Arad poartă numele „Ilarion Felea”, cea din Iași, „Dumitru Stăniloae”, iar cea din Oradea, „Episcop Vasile Coman”. O decizie finală nu s-a cristalizat încă.

Autorul prezentelor predici a beneficiat de o formare spre sfințenie aparte; a avut foarte mult de suferit din partea regimului totalitarist-ateu; noi, preoții, știm cât de

importantă este *atmosfera psiho-emoțională în care compunem, pregătim, concepem o predică*. Predicile din prezentul volum sunt toate compuse în tumultul unor evenimente dureroase pentru predicator: urmăriri, persecuții, tracasări, prigoniri, presiuni psihologice; mult au avut de suferit cei dragi (soția și doi copii, un băiat și o fată); după arestarea preotului profesor au rămas fără mijloace de întreținere, cu drepturi anulate, în aparență complet „părăsiți de Biserica pe care el a slujit-o”.

Părintele dr. Lucian Greabu, în cercetarea doctorală, a evidențiat demersurile eșuate realizate de ierarhia Bisericii din acea vreme pentru a-l salva sau a-i îmbunătăți situația. La o *formare spre sfințenie a subiectului* analizat a contribuit, inevitabil, și un eveniment traumatic al trecutului său: o fiică i-a murit când a ajuns la vârsta studenției, într-o excursie de cercetare prin munți, când – probabil – a alunecat pe stânci, s-a lovit la cap și a fost găsită prea târziu pentru a se mai putea face ceva. Atmosfera de continuu inconfort psihic și emoțional cauzată de suferințele care i-au presărat viața au determinat o *decantare foarte fină a ideilor din predici, o stilizare mistică profundă a lor, o vertebrare spirituală a ideilor propuse ascultătorilor* (sau cititorilor).

Întrucât prigoana statului ateu era cu intermitențe, mai corect spus intensitatea persecuției fluctua, cei doi copii rămași în viață au reușit cumva să „dribleze” rigorile sistemului și să urmeze facultatea de medicină, și să își realizeze un viitor mulțumitor, conform înzestrării lor intelectuale. Fata, Dr. Lia Drăgănescu, acum la 90 de ani, a rămas profund rănită, pe de o parte, de evenimentele traumatice prin care a trecut tatăl ei, pe de altă parte, de *eșecul exponenților Bisericii de*

protejare a unui preot nevinovat, dar selectat de regimul ateist ca să fie „exemplu de aspră pedepsire” a celor care îndrăznesc să se opună sistemului. Voluptatea de a pedepsi a sistemului s-a concentrat asupra lui. Mai apoi, fata a rămas profund rănită și dezamăgită de „nepăsarea” tuturor cunoșcătorilor față de familie după ce acesta a fost închis; cei care am trăit în comunism știm că simplul contact cu familia unui condamnat la închisoare te putea incrimina, „contamina”, discredita, compromite social.

În sinteză, privind lucrurile din punct de vedere mistic-spiritual, „acestei femei, jertfa de sânge a propriului tată i-a traumatizat profund ființa”. O frumoasă priceasă românească spune „*încă mai e loc sub Cruce...*”, iar o altă, completează îmbogățitor: „*încă mai e loc... pe Cruce!*”. Preotul *Liviu Galaction Munteanu a ajuns „pe cruce”, împreună cu instituția pe care o condusesse vreme de mai mulți ani, iar ceilalți au rămas doar „sub Cruce”. Actualul volum reintroduce în circuitul omiletic-pastoral opera predicatorială a acestui preot martir al Bisericii, pe drept cuvânt numit „mielul de jertfă al preoțimii clujene”.*

O părere elogioasă și extrem de competentă vizavi de cele scrise a oferit un strălucit profesor de Teologie Biblică contemporană (Pr. Prof. dr. Ioan Chirilă – ex-President și actualul titular al Catedrei de „Studiul Vechiului Testament” de la Universitatea „Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca), întrucât autorul predicilor a fost titular al catedrei de Noul Testament și a suplinat catedra de Vechiul Testament. *Pentru știința biblică a epocii lui poate fi considerat un exemplu de excelență.* Multe dintre intuițiile sale au fost „profetice”, alți savanți bibliști din spațiul occidental proclamând ulterior

aceleași adevăruri, reperabile „în embrion” la autorul nostru.

Unele cuvântări din prezentul volum îngrijit de Părintele dr. Lucian Greabu de la Catedrala din Năsăud poartă amprenta epocii în care au fost „zămislite”. Lecturându-le, constatăm că, înainte de instaurarea comunismului, preotul profesor Liviu Galaction Munteanu a avut o *activitate publicistică militant anti-bolșevică și anti-comunistă*. Ne întrebăm: Nu a simțit pericolul? Nu a fost suficient de realist? Nu intuia el, oare, mersul vremurilor? Nu conștientiza viitoarea extensie a ateismului comunist în întreaga lume est-europeană? Intelectualii fini nu au oare harisma profeției? Sau a acționat în direcția aceasta crezând că are puterea de a contracara viforul rece ateu care venea de la Răsărit? Noi credem că el se simțea dator să înfrunte pericolul. Credem că aceasta era structura personalității sale, de neacceptare a compromisului.

Menționăm că *predicile din prezentul volum sunt valoroase în sine, independent de personalitatea titanică și multi-vectorială a autorului lor*; lecturate atent, ele pot deveni sursă de originalitate pentru preoții de astăzi. De fapt, atenta lectură a întregii opere scrise a fostului rector este făcută de către Părintele dr. Lucian Greabu de la Catedrala din Năsăud în optică pastorală, căci misiunea subiectului analizat a fost una pusă pe altarul arderii de sine, și a fost dusă până la sacrificiul suprem.

Considerăm că și prezentul volum poate constitui o piesă prețioasă la dosarul de canonizare înaintat Sfântului Sinod. Volumul pe care ni-l pune la dispoziție Părintele dr. Lucian Greabu este rezultatul unei munci pasionate,

meticuloase, minuțioase, realizate cu precizie și cu un acut simț al nuanțelor. Toate predicile care au putut fi recuperate au fost integrate în prezentul volum.

Cartea de față ne ajută să continuăm analiza unor probleme insuficient clarificate în volumul monografic anterior închinat marelui profesor, probleme provocatoare și fascinante care au rămas „deschise”: ar merita să fie studiată și analizată la nivel doctoral personalitatea psiho-emoțională a subiectului nostru, mai exact ar trebui realizat un portret temperamental; în plus, tot de o analiză specială s-ar cuveni să beneficieze puterea lui de contextualizare și de „lectură” a semnelor timpului: a refuzat orice „înmuire” a atitudinii sale față de regimul comunist ateu, fundamentându-se – probabil – pe speranța că acesta nu s-a instalat în România pentru o perioadă de timp consistentă. La acest capitol pare victima unei inadecvări și a unei neconsonanțe cu politica bisericească de la nivel de vârf a Patriarhului Justinian, care propunea un „modus vivendi” cu statul ateu, întrucât – de pe poziția sa – simțea că acesta va fi longeviv în Estul european.

Subiectul analizat a *vorbit despre sfințenie într-o manieră fascinantă, fără să își dea seama că i se vor aplica lui însuși cele afirmate*: „A deveni sfânt este o posibilitate dată oricărui râvnitor după desăvârșire!” – spunea când a ajuns preot la Bistrița (1952), fără a primi catedră la Institutul din Sibiu, în urma „fuziunii” Institutului sibian cu cel din Cluj. Tot el afirma: „...ne lipsesc sfinții, care în practica de toate zilele să umple forma vieții cu conținut creștin.”

Actualul volum convinge cititorul de colosala personalitate a Preotului Profesor Liviu Galaction

Prefață

Munteanu, păstor de suflete și martir al Ortodoxiei, de formația sa enciclopedică, de frica regimului de puterea lui de influență, fapt ce a determinat luarea deciziei criminale de suprimare, prin închiderea în camera de la Aiud unde se păstra intenționat un focar de tuberculoză. Pe de altă parte, predicile au o mare putere de impact peste decenii, constituind – repetăm și subliniem – surse de inspirație consistentă pentru preoții de astăzi!

Pentru munca depusă și pentru promptitudinea de a readuce în atenția publică opera marelui rector și decan Liviu Galaction Munteanu, felicităm pe îngrijitorul prezentei ediții și urăm mult folos cititorilor, preoți și mireni, ai prezentei cărți!

Cluj-Napoca, 1 Februarie 2024

*Arhim. Prof. univ. dr. abil. Teofil Cristian Tia
Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă
Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca*